

บทที่ 2

การนำเข้าของประเทศไทย

หากพิจารณาการนำเข้าของประเทศไทยเฉพาะช่วง 27 ปีที่ผ่านมา (2515-2541) พบว่ามีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่สำคัญใน 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

2.1 แนวโน้มและระดับการพึ่งพิงการนำเข้ารวม

เป็นที่ยอมรับกันว่าในช่วง 27 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ทั้งที่เกิดขึ้นภายในประเทศและเกิดจากภายนอกประเทศที่มีผลต่อการนำเข้าเป็นอย่างมากหลายครั้ง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญดังกล่าวแสดงในตารางที่ 1 และพอจะสรุปได้ดังนี้

ประการแรก ก็คือ วิกฤตการณ์ราคาน้ำมันที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2516 เรื่อยมาจนถึงปี 2523 ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศและทั่วโลก และมีผลทำให้มูลค่านำเข้าในปี 2516 และ 2517 เพิ่มขึ้นมากเป็นประวัติการณ์ถึงประมาณร้อยละ 36.58 และ 51.81 ตามลำดับ และได้แสดงผลอย่างเด่นชัดอีกครั้งในช่วงปี 2520-2523 ดังจะเห็นได้จากมูลค่านำเข้าในปี 2520, 2521, 2522 และ 2523 ได้มีอัตราเพิ่มสูงถึงประมาณร้อยละ 29.11, 14.83, 34.81 และ 29.51 ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

ประการที่สอง ก็คือการเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกในปี 2525 ซึ่งมีผลทำให้การนำเข้าของประเทศไทยซบเซาไปด้วย มูลค่าการนำเข้าในปีดังกล่าวลดลงจากปีก่อนถึงประมาณร้อยละ 9.29 ซึ่งนับว่าเป็นการลดลงของมูลค่านำเข้าเป็นครั้งแรก หลังจากที่มีมูลค่านำเข้าได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงติดต่อกันมาถึง 10 ปี การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

ประการที่สาม ได้แก่ การฟื้นตัวของระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปในปี 2526 ซึ่งทำให้มูลค่าการนำเข้ากลับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วอีกครั้งถึงประมาณร้อยละ 20.33 โดยเฉพาะสินค้าประเภททุน ได้แก่ หมวด เครื่องจักรและยานพาหนะ ซึ่งแสดงถึงการฟื้นตัวของการลงทุนอย่างขนานใหญ่ แต่ก็มีผลให้ประเทศไทยขาดดุลการค้ามากเป็นประวัติการณ์

สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การใช้มาตรการทางการเงินและการคลังของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้มาตรการทางภาษีศุลกากรในปี 2517 และในช่วง 2524-2529

ปี 2517 รัฐบาลได้มีการปรับปรุงโครงสร้างอากรขาเข้าครั้งใหญ่ มีผลให้อัตราอากรขาเข้าของสินค้าจำนวนมากลดลง ทั้งนี้เพื่อบรรเทาผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในช่วงดังกล่าวเป็นสำคัญ แต่การบรรเทาภาวะเงินเฟ้อดังกล่าวกลับมีผลทำให้มูลค่านำเข้าในปีนั้นเพิ่มขึ้นในอัตราสูงถึงร้อยละ 51.81 ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2524 รัฐบาลก็ได้ใช้มาตรการด้านการคลังครั้งสำคัญอีก โดยได้เพิ่มอัตราอากรสินค้าที่มีการลดอัตราอากรขาเข้าก่อนหน้านี้ แต่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงการนำเข้าน้อยมาก แต่ก็เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในปี 2525 ซึ่งได้มีการเพิ่มอัตราอากรสินค้าอีก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซาอยู่แล้วในช่วงปีดังกล่าว จึงมีผลทำให้การนำเข้าลดลงดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ในปี 2526 มีการปรับปรุงอากรขาเข้าหลายครั้ง แต่เป็นการปรับเพื่อหวังผลด้านโครงสร้างอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ และเป็นการปรับไปในทางลดลงเป็นส่วนใหญ่ เมื่อประกอบกับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงส่งผลให้กลับมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างมาก จนเป็นผลให้มีการขาดดุลการค้ามากขึ้น

จากประสบการณ์ในปี 2526 ทำให้รัฐบาลระมัดระวังการดำเนินนโยบายด้านการเงินและการคลัง มากเป็นพิเศษในช่วงปี 2527 มีการใช้มาตรการทางการเงินอย่างเข้มงวดในตอนต้นปี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรการจำกัดสินเชื่อเพื่อการนำเข้า ซึ่งมีผลชะลอการนำเข้าได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามกลับมีผลเสียทางเศรษฐกิจภายในประเทศ เพราะมาตรการดังกล่าวไม่สามารถใช้ควบคุมแบบแผนหรือโครงสร้างการนำเข้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในช่วงปลายปีรัฐบาลจึงต้องดำเนินมาตรการสำคัญติดต่อกันสองมาตรการ คือ การประกาศขึ้นอัตราอากรขาเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยและสินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศจำนวนมาก เพื่อหวังผลลดการนำเข้าลงแทนมาจากการจำกัดสินเชื่อ ถัดจากนั้นก็ได้มีการประกาศลดค่าเงินบาทจาก 23.00 บาท ต่อดอลลาร์สหรัฐเป็น 27.00 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ และก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนจากการผูกค่าเงินบาทไว้กับดอลลาร์สหรัฐเพียงสกุลเดียว เป็นผูกค่าเงินบาทไว้กับเงินตราสกุลของต่างประเทศไทยทำการค้าด้วยมากแทน การดำเนินมาตรการต่าง ๆ ในปี 2527 นี้ได้ชี้ให้เห็นผลของ มาตรการด้านการเงินการคลังต่อการนำเข้าอย่างเด่นชัด เพราะมูลค่าการนำเข้าในปีดังกล่าวเพิ่มเพียง ประมาณร้อยละ 3.61 เท่านั้น เป็นการสนับสนุนความเชื่อที่ว่า การนำเข้าน่าจะมีความยืดหยุ่นต่อมาตรการทางการเงินการคลังที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ

ในระยะ 6 ปีต่อมามูลค่าการนำเข้าโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นขึ้นเนื่องจากราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเพิ่มขึ้น ประกอบกับประเทศไทยในช่วงดังกล่าวกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากในปี 2531 มีอัตราการเพิ่มของมูลค่าการนำเข้าสูงถึงร้อยละ 52.43 แต่ภายหลังจากนั้นอัตราการเพิ่มก็ลดลง แต่มูลค่าการนำเข้ายังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปี 2535 มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 7.71 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว การลงทุนลดการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลงทุนของภาคเอกชน เพราะการลงทุนจากต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้ามามากในช่วง 4-5 ปี ก่อนเริ่มอึมครึม กอปรกับภาวะเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ ผู้ลงทุนกำลังอยู่ในภาวะซบเซา ในขณะเดียวกันภาวะการแข่งขันในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศของแหล่งลงทุนใหม่ ๆ เริ่มมีมากขึ้น นอกจากนี้นักลงทุนต่างรอดูสถานการณ์ทางการเมืองและท่าทีของรัฐบาล จึงชะลอการลงทุนใหม่ ๆ ออกไปก่อน ทำให้มูลค่าการนำเข้ามีอัตราการเพิ่มลดลงจากปีก่อน ๆ

ปี 2536 การนำเข้ามีการขยายตัวในระดับต่ำเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและการลงทุนที่ชะลอตัว ทำให้ความต้องการนำเข้าสินค้าทุน สินค้ากึ่งสำเร็จรูปและวัตถุดิบ ขยายตัวน้อยลง นอกจากนี้ราคาน้ำมันตลาดโลกยังมีราคาตลาดต่ำลงด้วย จนกระทั่งปี 2537 มีการนำเข้ารวมทั้งสิ้น 1,360.74 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 17.31 ทั้งนี้เป็นผลจากการปรับลดอากรนำเข้าสินค้าหลายประเภทอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี จากการปรับลดอากรนำเข้าสินค้าดังกล่าวทำให้ในปีต่อมาคือปี 2538 มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 28.90 เพื่อจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของสินค้าไทยในการแข่งขันกับต่างประเทศ จนกระทั่งเกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจทั่วโลกในปี 2539 ทำให้ประเทศไทยที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่เปราะบางอยู่แล้วได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง และทำให้การนำเข้ามีการขยายตัวต่ำถึงร้อยละ 3.93 และผลลัพธ์คงสืบเนื่องมาถึงปี 2540 ซึ่งมีการขยายตัวของการนำเข้าเพียงร้อยละ 5.38 ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกในปีก่อน

ปี 2541 การนำเข้ายังมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี 2540 ตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจการลงทุน และการบริโภคภายในประเทศ อย่างไรก็ตามภายหลังจากการปรับเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวในเดือนกรกฎาคม 2540 เป็นต้นมา มูลค่าการนำเข้าในรูปแบบบาทก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นแต่อัตราการขยายตัวไม่สูงมากนัก

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงมูลค่านำเข้าในช่วง 27 ปีที่ผ่านมามีความแปรปรวนสูงมาก กล่าวคือ มีอัตราการขยายตัวสูงสุดถึงประมาณร้อยละ 53.43 ในปี 2531 และมีอัตราการขยายตัวติดลบหรือหด

ตัวต่ำสุดถึงร้อยละ 9.29 ในปี 2525 ซึ่งความแปรปรวนกลับไปกลับมามากนี้ เกิดขึ้นเนื่องจากระบบเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกที่ผันผวนอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน

ในเรื่องการพึ่งพาการนำเข้านั้น สามารถพิจารณาได้จากสัดส่วนการนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ตารางที่ 7 แสดงทิศทางที่ชี้ให้เห็นว่า อัตราส่วนของการนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น คือ ในระหว่าง 10 ปีแรกที่ทำการศึกษาคือ ช่วงปี 2515-2524 ระดับอัตราพึ่งพาการนำเข้าเฉลี่ยคงที่ร้อยละ 23.19 จากนั้นได้เพิ่มขึ้นเป็นเฉลี่ยร้อยละ 28.78 ในช่วงปี 2525-2534 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสูงถึงเฉลี่ยร้อยละ 39.01 ในช่วงปี 2535-2541 ทั้งนี้ มูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้มีสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากการที่ราคาน้ำมันนำเข้าได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การผลิตและการบริโภคที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรม ที่ต้องพึ่งพาการนำเข้าสินค้าต่าง ๆ อาทิเช่น วัตถุดิบ สินค้าขั้นกลาง สินค้าประเภททุน และสินค้าสำเร็จรูป เพื่อช่วยให้อุตสาหกรรมภายในประเทศสามารถผลิตสินค้าออกมาสสนองความต้องการอย่างเพียงพอ

ตารางที่ 1 อัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการนำเข้าและอัตราการพึงพิงการนำเข้าของประเทศไทย

ปี	มูลค่าการนำเข้า (พันล้านบาท)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง* (ร้อยละ)	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ* (พันล้านบาท)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง* (ร้อยละ)	อัตราการพึงพิง ของการนำเข้า* (ร้อยละ)
2515	30.89	-	170.08	-	18.16
2516	42.19	36.58	222.13	30.60	18.99
2517	64.05	51.81	279.22	25.70	22.94
2518	66.84	4.36	303.32	8.63	22.04
2519	72.89	9.05	345.53	14.25	21.03
2520	94.11	29.11	403.53	16.45	23.32
2521	108.07	18.83	488.22	20.99	22.14
2522	145.69	34.81	558.87	14.47	26.07
2523	188.68	29.51	658.51	17.83	28.65
2524	216.75	14.88	760.21	15.44	28.51
2525	196.61	9.29	820.01	7.87	23.98
2526	236.58	20.33	910.05	10.98	26.00
2527	245.12	3.61	973.41	6.96	25.18
2528	194.38	20.70	1,014.41	4.21	19.16
2529	241.20	24.09	1,095.38	7.98	22.02
2530	333.67	38.34	1,253.15	14.40	26.63
2531	511.94	53.43	1,559.80	24.47	32.82
2532	659.38	28.80	1,856.48	19.02	35.52
2533	838.71	27.20	2,182.10	17.54	38.44
2534	954.56	13.81	2,509.43	15.00	38.04
2535	1,028.14	7.71	2,827.07	12.66	36.37
2536	1,159.96	12.82	3,221.30	13.94	36.01
2537	1,360.74	17.31	3,630.90	12.72	37.48
2538	1,753.93	28.90	4,188.90	15.37	41.87
2539	1,822.86	3.93	4,598.40	9.78	39.64
2540	1,920.91	5.38	4,869.32	5.89	39.45
2541	2,191.22	14.07	5,183.23	6.45	42.28

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : * จากการคำนวณ

2.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการนำเข้าของประเทศไทย

ในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการนำเข้าของประเทศไทยนั้น อาจแยกประเภทสินค้าที่สำคัญได้ 2 ลักษณะคือ แยกตามหมวด SITC (standard international trade classification) และแยกตามลักษณะเศรษฐกิจ (economic classification) การแยกสินค้าตามลักษณะแรกนั้นเป็นการแยกตามลักษณะของสินค้าอย่างตรงไปตรงมา ตามระบบที่ได้มีการตกลงและยอมรับกันในระดับระหว่างประเทศแล้วจึงง่ายต่อการจัดทำข้อมูลและเปรียบเทียบระหว่างประเทศ แต่ในการวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องโยงภาวะการนำเข้ากับภาวะเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ ด้วย การจัดกลุ่มสินค้านำเข้าขึ้นใหม่ตามลักษณะทางเศรษฐกิจในการใช้สินค้านั้น เช่น เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค วัตถุดิบ พุน เป็นต้น จึงให้ประโยชน์ในเชิงวิเคราะห์ได้มาก แต่การจัดการกลุ่มดังกล่าวไม่มีระบบตายตัว ดังเช่นกรณีระบบ SITC จึงอาจเกิดกรณียุ่งยากในการเปรียบเทียบข้อมูลซึ่งจัดทำโดยแหล่งต่าง ๆ ได้ ประกอบกับงานศึกษาที่ต้องสะท้อนและแสดงถึงการนำเข้าแยกตามประเภท หรือลักษณะพื้นฐานของการนำเข้าในสินค้าแต่ละหมวดอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้เห็นถึงประเภทหรือชนิดของสินค้านำเข้าโดยแท้จริง จึงได้นำระบบการแยกสินค้าดังกล่าวมาใช้

โครงสร้างการนำเข้าของไทยก็เหมือนกับประเทศกำลังพัฒนาทั่วไป (ดูตารางที่ 2) กล่าวคือ ในช่วงของการพัฒนาอุตสาหกรรม ความต้องการสินค้า 4 หมวดใหญ่ คือ หมวดเครื่องจักรและยานพาหนะ หมวดสินค้าหัตถอุตสาหกรรม หมวดเคมีภัณฑ์ และหมวดน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ซึ่งจัดเป็นสินค้าประเภททุนและวัตถุดิบ มีการนำเข้าถึงประมาณร้อยละ 80 ของการนำเข้าทั้งหมด ซึ่งอยู่ในช่วง 10 ปีแรกของการเริ่มต้นใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2504-2514) ที่ดำเนินนโยบายทดแทนการนำเข้า แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายดังกล่าวนำมาซึ่งปัญหาการขาดดุลการค้า การจ้างงานต่ำ ไม่สามารถสร้างเงินตราต่างประเทศมีการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของสินค้า ในขณะที่ตลาดภายในประเทศ ซึ่งเป็นตลาดรองรับอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าเริ่มอยู่ที่ภาวะอึมครึม ดังนั้นในปี 2515 จึงได้นำนโยบายการพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นไปสู่อุตสาหกรรมส่งเสริมการส่งออกมาใช้ เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว กอปรกับราคาน้ำมันในตลาดโลกมีการปรับราคาสูงขึ้นไปหลายเท่าตัว ประเทศไทยในฐานะที่ต้องอาศัยสินค้าประเภทพลังงานเกือบทั้งหมด ทำให้โครงสร้างการนำเข้ามีโฉมหน้าเปลี่ยนไป สัดส่วนการนำเข้าสินค้าหมวดน้ำมันเชื้อเพลิง ได้ทวีความสำคัญ

มากขึ้นเป็นลำดับ รองลงมาจากสินค้าประเภทเครื่องจักรและยานพาหนะ ซึ่งถึงแม้ว่านโยบายส่งเสริมการส่งออกจะต้องการเน้นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตเป็นสำคัญ (labor intensive) แล้วก็ตาม แต่สินค้าชั้นกลางประเภทเครื่องจักรและยานพาหนะยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ตลอดระยะเวลา 15 ปีแรก ประมาณร้อยละ 50 ของการนำเข้ารวมเป็นการนำเข้าของสินค้าทั้งสองหมวดนี้

ในขณะที่นับตั้งแต่ช่วงครึ่งปีหลังของปี 2529 ต่อเนื่องไปถึงปี 2530 เศรษฐกิจไทยได้กลับมาฟื้นตัวและเจริญเติบโตถึงระดับร้อยละ 14.4 อีกครั้ง ภายหลังจากปี 2531 เป็นต้นมา การนำเข้าหรืออุปสงค์ส่วนเกินของประเทศได้ขยายตัวสูงขึ้น สินค้าหมวดต่าง ๆ ถูกนำเข้ามาในอัตราที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นค่อนข้างสูง จะมีแต่มูลค่าการนำเข้าเฉลี่ยของหมวดน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น และหมวดเคมีภัณฑ์ทั้งที่ปริมาณการบริโภคภายในประเทศยังสูงอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากระดับราคาสินค้าดังกล่าวลดลงมากในช่วงก่อนหน้านี้ ในช่วงต่อมาก็คือระหว่างปี 2532-2540 การนำเข้าเฉลี่ยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่การลงทุนภาคเอกชนก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ด้านการผลิตภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ ได้แก่ หมวดเครื่องจักรและยานพาหนะ หมวดน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น เนื่องจากมีความต้องการใช้ยานยนต์ค่อนข้างมาก และมีการขยายกำลังการผลิตโรงงานน้ำมันบางจาก ส่วนการผลิตในหมวดอาหารยังคงลดลงตามภาวะการส่งออกที่ชะลอตัว นอกจากนี้ยังมีการขยายตัวของการลงทุนอย่างต่อเนื่องในช่วงนี้โดยเฉพาะ การลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์ พิจารณาจากการนำเข้าสินค้าทุน ได้แก่ สินค้าหมวดวัตถุดิบ หมวดน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น, หมวดเคมีภัณฑ์, หมวดหัตถอุตสาหกรรม และหมวดเครื่องจักรและยานพาหนะ มีอัตราสูงขึ้นในช่วงดังกล่าว

ตารางที่ 2 สัดส่วนของสินค้านำเข้าแต่ละหมวดเทียบกับสินค้านำเข้ารวมของไทย

หน่วย : ร้อยละ

ปี	อาหาร	เครื่องดื่มและยาสูบ	วัตถุดิบ	น้ำมันเชื้อเพลิง	น้ำมันจากพืชและสัตว์
2515	3.92	1.97	6.73	10.10	0.16
2516	3.27	1.00	8.34	11.05	0.21
2517	2.83	1.06	6.68	19.63	0.19
2518	2.92	1.12	5.95	21.29	0.16
2519	3.13	0.91	7.18	22.91	0.22
2520	2.66	1.11	7.86	22.20	0.31
2521	2.64	0.93	6.77	21.14	0.25
2522	2.68	0.83	7.84	22.41	0.32
2523	3.05	0.81	5.70	31.13	0.77
2524	2.68	0.73	6.14	30.03	0.42
2525	2.57	1.19	5.86	30.91	0.22
2526	2.75	0.54	6.08	24.12	0.33
2527	3.06	0.69	6.29	23.40	0.46
2528	4.86	1.16	8.09	0.25	18.09
2529	5.43	0.83	6.71	13.41	0.06
2530	4.18	0.46	7.39	13.24	0.05
2531	4.73	0.51	6.78	7.58	0.09
2532	4.55	0.38	6.85	9.07	0.10
2533	4.00	0.65	6.44	9.34	0.08
2534	4.39	0.59	6.22	9.18	0.07
2535	4.36	0.52	6.40	8.15	0.10
2536	3.65	0.53	6.06	7.45	0.09
2537	3.34	0.44	5.76	6.73	0.09
2538	2.93	0.37	5.41	6.57	0.10
2539	3.11	0.39	5.12	8.63	0.10
2540	3.33	0.34	5.17	8.76	0.36
2541	3.35	2.82	4.04	5.96	0.07

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

ปี	เคมีภัณฑ์	สินค้าหัตถ- อุตสาหกรรม	เครื่องจักรและ ยานพาหนะ	สินค้าหัตถ- อุตสาหกรรม เบ็ดเตล็ด	สินค้าเบ็ดเตล็ด อื่น ๆ
2515	15.41	21.11	31.47	6.18	2.95
2516	15.83	21.00	32.92	4.91	1.47
2517	14.55	18.77	31.96	3.20	1.14
2518	13.64	15.80	34.61	3.22	1.29
2519	14.42	16.44	29.39	3.94	1.48
2520	14.20	16.37	29.73	4.02	1.55
2521	13.86	17.10	31.13	4.48	1.69
2522	14.96	18.09	25.90	5.44	1.54
2523	11.85	14.92	22.84	5.81	3.12
2524	12.35	15.92	25.08	5.03	1.62
2525	12.64	15.56	23.65	5.69	1.70
2526	13.44	16.50	28.90	5.93	1.42
2527	12.92	15.87	29.37	6.34	1.60
2528	22.04	36.29	7.22	1.98	0.02
2529	16.08	18.10	30.77	6.45	2.16
2530	15.25	19.59	32.57	5.05	2.22
2531	12.58	21.44	39.66	4.68	1.93
2532	11.25	23.07	38.07	4.41	2.26
2533	10.20	22.97	41.52	2.95	1.83
2534	9.26	24.75	40.73	3.00	1.81
2535	10.15	21.82	42.86	2.99	2.65
2536	9.82	20.58	46.22	3.19	2.40
2537	9.96	20.23	48.52	2.84	2.09
2538	10.16	20.72	49.26	2.63	1.84
2539	9.44	18.74	49.12	2.78	2.57
2540	9.86	18.36	48.65	2.97	2.20
2541	9.05	16.33	37.27	2.38	18.73

ที่มา : จากการคำนวณ

2.3 การเปลี่ยนแปลงประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

หากพิจารณาย้อนหลังไปถึงปี 2515 หรือประมาณ 27 ปีที่แล้ว จะพบว่า การนำเข้ามากกว่าร้อยละ 60 นำเข้าจากประเทศที่พัฒนาทางอุตสาหกรรมแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเข้าจากญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาเพียง 2 ประเทศก็เป็นสัดส่วนถึงประมาณร้อยละ 52.61 ของการนำเข้าทั้งหมดแล้ว หากรวมการนำเข้าจากเยอรมันตะวันตกและสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาทางอุตสาหกรรมแล้วด้วย จะเป็นสัดส่วนถึงประมาณร้อยละ 64.24 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมด (ดูตารางที่ 3) และหากพิจารณาเฉพาะคู่ค้าที่มีมูลค่าการนำเข้ามากที่สุด 10 อันดับแรกแล้วจะพบว่า มีสัดส่วนการนำเข้าถึงร้อยละ 74.92 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมด จะเห็นได้ว่า การนำเข้าส่วนใหญ่ของประเทศไทยในช่วงดังกล่าวพึ่งพิงการนำเข้าจากประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเพียง 2-3 ประเทศเท่านั้น

ในปี 2524 หลังจากที่ถูกกลุ่มประเทศผู้ส่งออกปิโตรเลียมเป็นสินค้าออก (OPEC) สามารถร่วมกันขึ้นราคาน้ำมันกันได้อย่างได้ผล อัตราส่วนของสินค้าที่ไทยซื้อจากกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมได้มีแนวโน้มลดลงมาเรื่อย ๆ ในขณะที่อัตราส่วนสินค้าเข้าที่ไทยซื้อจากกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาทางอุตสาหกรรม โดยเฉพาะจากกลุ่ม OPEC ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากในปี 2524 การนำเข้าจากประเทศซาอุดีอาระเบีย ได้มีมูลค่านำเข้ามากเป็นอันดับที่สอง และมีสัดส่วนการนำเข้าถึงร้อยละ 13.56 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมด เมื่อเทียบกับเมื่อ 9 ปีก่อนหน้านั้น คือปี 2515 ประเทศซาอุดีอาระเบียมีมูลค่านำเข้าเพียงอันดับห้าและมีสัดส่วนการนำเข้าเพียงร้อยละ 3.13 ของการนำเข้าทั้งหมดเท่านั้น ในทางตรงกันข้าม สัดส่วนการนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และเยอรมันตะวันตก ซึ่งเคยมีมูลค่านำเข้าสูงเป็นอันดับ 1-3 เมื่อปี 15 ที่ผ่านมา ได้มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 36.93, 15.68 และ 7.38 เหลือเพียงร้อยละ 24.23, 12.96 และ 2.70 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นก็ยังคงสามารถรักษาอันดับที่หนึ่งในการส่งสินค้าเข้ามาขายในประเทศไทยอยู่ได้ ในขณะที่สหรัฐอเมริกาและเยอรมันตะวันตกลดลงไปอยู่อันดับที่สามและสี่ ตามลำดับ สิ่งที่น่าสังเกตในช่วงนี้ก็คือ การนำเข้าเริ่มกระจายตัวมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากประเทศผู้ส่งสินค้าเข้ามาขายในประเทศไทยมากที่สุด 5 และ 10 อันดับแรก มีสัดส่วนการส่งเข้ามาลดลงจากประมาณร้อยละ 68.37 และ 74.92 ในปี 2515 เหลือเพียงร้อยละ 56.17 และ 63.56 ในปี 2524 ตามลำดับเท่านั้น

ในปี 2533 การกระจายตัวของการนำเข้าจากประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มไปในทางที่ดีมากขึ้นอีก มีการค้าขายกับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เช่น สิงคโปร์และเกาหลีใต้ เป็นสัดส่วนมากขึ้น เช่นเดียวกับการ

ขยายตัวของการนำเข้าจากประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ เช่น ใต้หวัน มาเลเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็มีสัดส่วนของการนำเข้าสูงขึ้นด้วย โดยสินค้ารายการสำคัญ ๆ ที่มีการนำเข้าจากประเทศเหล่านี้จะเป็นสินค้าทุน วัตถุดิบ และกึ่งวัตถุดิบเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกัน การนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีสัดส่วนการส่งสินค้าเข้ามาภายในประเทศไทยมากที่สุดก็ยังคงเพิ่มขึ้น และยังรักษาอันดับผู้ส่งสินค้าเข้ามาภายในประเทศไทยได้มากเป็นอันดับหนึ่งอยู่ได้

ในปี 2541 การกระจายตัวของการนำเข้าไปสู่กลุ่มประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มกระจายตัวดีขึ้น จะเห็นได้จากประเทศผู้ส่งสินค้าเข้ามาภายในประเทศไทยมากที่สุด 5 และ 10 อันดับแรก มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 59.21 และ 73.41 ในปี 2533 มาเป็นร้อยละ 53.63 และ 70.28 ในปีนี้ ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เน้นการกระจายตัวไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน ซึ่งกำลังการต่อรองไม่สูงนัก แทนการนำเข้าจากประเทศมหาอำนาจซึ่งในการต่อรองการค้า ประเทศไทยมักจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบเพราะมีกำลังทางเศรษฐกิจด้อยกว่า

จากการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งสามลักษณะใหญ่ ทำให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาสู่ปัจจุบันอย่างชัดเจน โดยสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1) มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการนำเข้าจากสินค้าอุปโภคบริโภค (สินค้าหมวดอาหาร หมวดเครื่องดื่มและยาสูบ และหมวดน้ำมันจากพืชและสัตว์) มาเป็นการนำเข้าสินค้าประเภททุน (สินค้าหมวดเครื่องจักรและยานพาหนะ) วัตถุดิบ สินค้าขั้นกลาง (สินค้าหมวดเคมีภัณฑ์ หมวดหัตถอุตสาหกรรม และหมวดสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ) และน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นส่วนใหญ่

2) มูลค่าการนำเข้าได้เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด โดยมีการเพิ่มในอัตราที่สูงมากเป็น 2 ช่วง คือ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 51.81 ในปี 2517 และร้อยละ 53.43 ในปี 2531 มีเพียงปีเดียวที่มูลค่าการนำเข้าลดลงคือปี 2525

3) ได้มีการกระจายตัวของการนำเข้าไปยังประเทศผู้ส่งสินค้ามาภายในประเทศไทยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่มากขึ้น นอกจากนี้ การนำเข้าจากกลุ่มประเทศที่ส่งสินค้าเข้ามาภายในประเทศไทย 5 และ 10 อันดับแรกก็ลดความสำคัญลงเป็นลำดับมา ทำให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศลดการพึ่งพาการนำเข้าจากประเทศและกลุ่มประเทศหนึ่งโดยเฉพาะลง ซึ่งเป็นผลดีในแง่เสถียรภาพการพึ่งพาการนำเข้าของประเทศด้วย

ตารางที่ 3 สัดส่วนการนำเข้าจากประเทศ 10 อันดับแรก

ลำดับ ที่	ช่วงปี 2515-2523		ช่วงปี 2524-2532		ช่วงปี 2533-2540		ช่วงปี 2541	
	ประเทศ	สัดส่วนการนำเข้า (ร้อยละ)	ประเทศ	สัดส่วนการนำเข้า (ร้อยละ)	ประเทศ	สัดส่วนการนำเข้า (ร้อยละ)	ประเทศ	สัดส่วนการนำเข้า (ร้อยละ)
1	ญี่ปุ่น	36.93	ญี่ปุ่น	24.23	ญี่ปุ่น	30.70	ญี่ปุ่น	23.69
2	สหรัฐอเมริกา	15.68	ซาอุดีอาระเบีย	13.56	สหรัฐอเมริกา	10.88	สหรัฐอเมริกา	14.08
3	เยอรมันตะวันตก	7.38	สหรัฐอเมริกา	12.96	สิงคโปร์	7.49	สิงคโปร์	5.57
4	สหราชอาณาจักร	5.25	เยอรมันตะวันตก	2.70	ไต้หวัน	5.23	ไต้หวัน	5.20
5	ซาอุดีอาระเบีย	3.13	มาเลเซีย	2.72	เยอรมันตะวันตก	4.91	มาเลเซีย	5.09
6	มาเลเซีย	1.59	ไต้หวัน	2.12	มาเลเซีย	3.40	เยอรมัน	4.30
7	อิตาลี	1.54	ออสเตรเลีย	1.95	สาธารณรัฐประชาชนจีน	3.35	สาธารณรัฐประชาชนจีน	4.22
8	สิงคโปร์	1.41	เนเธอร์แลนด์	1.29	เกาหลีใต้	3.17	เกาหลีใต้	3.49
9	ฮ่องกง	1.35	อิตาลี	1.15	สหราชอาณาจักร	2.37	โอมาน	2.57
10	อินเดีย	0.67	ฮ่องกง	0.90	สวีเดน	1.92	ออสเตรเลีย	2.08

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2520-2540